

Motion till riksdagen 2009/10:A316

av **Anna Tenje och Jan R Andersson (m)**

Förbättrade villkor för unga på arbetsmarknaden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av tidsgränserna i jobbgarantin i syfte att skapa större flexibilitet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa starta-eget-bidrag för unga på samma villkor som för andra.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av åldersgränserna för flyttbidrag, pendlingsstöd och sökanderesa.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att underlätta för unga att få arbetslivserfarenhet inom industrin och därmed se över åldersgränsen för arbete vid maskiner.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över systemet för praktikplatser för ungdomar.

Motivering

Sverige behöver fler företagare, såväl unga som gamla. I jämförelse med andra EU-länder har vi ett svagt företagande i Sverige. Exempelvis visar statistik från Eurostat att antalet företagare i EU-15 ökade med nära 15 % mellan 1995 och 2007, och under samma tid minskade antalet företagare i Sverige. Vi måste bli bättre på att skapa drivkrafter för människor i vårt land att starta eget. Samtidigt är ungdomsarbetslösheten i Sverige hög i jämförelse med andra europeiska länder – den ligger på över 20 %. Unga människor i Sverige har av förklarliga skäl mindre arbetserfarenhet än äldre och har således svårare att komma in på arbetsmarknaden. Därför behövs flera åtgärder för att öka unga människors möjlighet att komma in på arbetsmarknaden samt att starta eget företag.

Fel! Okänt namn på

Flexibilitet vad gäller tidsgränserna för jobbgarantin

Efter tre månaders arbetslöshet erbjuds ungdomarna deltagande i jobbgarantin för ungdomar. Inom jobbgarantin utökar nu regeringen de arbetsmarknadspolitiska insatserna och erbjuder fler aktiviteter. Vi anser att detta arbete i grunden är något mycket positivt men att insatser måste göras redan tidigare. Tre månader är en lång tid i en ung människas liv. Risken är dessutom att ungdomarna i realiteten är arbetslösa en längre tid innan de registrerar sig hos Arbetsförmedlingen. Ungdomar som tar studenten i juni vänder sig inte till Arbetsförmedlingen förrän till hösten. Sedan går det tre månader innan jobbgarantin träder in, och sedan är det jul. Så i realiteten kommer unga inte in i systemet förrän efter jul och då har det gått $\frac{3}{4}$ år. Det gäller dock att göra nogräknade avvägningar i denna fråga. Under nittiotalskrisen fick breda grupper av ungdomar program och åtgärder från dag ett. Resultatet var förödande, antingen gav det inget resultat alls eller så rentav försämrades individens chanser att få jobb jämfört med den som inte deltagit i åtgärderna. Därför vill nuvarande regeringen undvika att unga låses in i onödan i åtgärder. Det ska också ses ur perspektivet att ungas tid i arbetslöshet är hälften så lång som för äldre, många får snabbt ett nytt jobb igen. De behöver då inte praktik etc. Med det sagt finns det fortfarande en hård kärna som har problem och regeringen vill undvika långtidsarbetslöshet – och då träder jobbgarantin in med åtgärder för att bemöta detta. För de unga som är funktionshindrade eller nyanlända går det att få en insats från dag ett i arbetslöshet. Dessutom – att en ung inte får ta del av jobbgarantin från första dagen i arbetslöshet innebär inte att denne står utan stöd. Tvärtom ska man få bra hjälp och stöd i sitt jobbsökande, men poängen är att det är just jobbsökande som ska stå i fokus. Detta är både rätt och riktigt, men vi anser att det borde finnas mer flexibilitet i systemet. Personal på Arbetsförmedlingen besitter hög kompetens och borde få ett större handlingsutrymme och en större flexibilitet i systemet och i större utsträckning avgöra saken från fall till fall. Vi anser att vi bör göra en översyn av tidsgränserna i jobbgarantin med syfte att skapa större flexibilitet i systemet.

Starta-eget-bidrag för unga på samma villkor

Unga människor har många idéer och innovativa förslag och de känner väl till andra ungas intressen och behov. Undersökningar visar att nästan 75 procent av våra unga skulle kunna tänka sig att starta eget. Trots detta kan inte unga under 26 år få starta-eget-bidrag. Därmed har de inte heller tillgång till starta-eget-kurser och annat stöd och information om hur det är att starta eget. Detta hindrar unga i Sverige att starta eget.

I Sverige har vi många kreativa unga som skulle kunna tänka sig att starta eget, men få gör det. Våra unga behöver fler incitament för att utveckla sina idéer och sin kunskap. Kunskap, motivation och goda idéer har ingen åldersgräns. Regeringen aviserar därför i budgetpropositionen att stöd till start av näringsverksamhet även ska kunna ges till unga inom jobbgarantin. Detta är

både efterlängtad och mycket viktigt – åldern ska inte spela någon roll för att få starta-eget-bidrag. Vi anser dock att det är av stor betydelse att det starta-eget-bidrag för unga som ska införas blir på samma villkor som det bidrag som funnits sedan tidigare.

Avskaffa åldersgränsen för flyttningsbidrag och pendlingsstöd

Både flyttbidraget och pendlingsstödet syftar till att underlätta geografisk rörlighet på arbetsmarknaden genom att ekonomiskt stödja den som inte kan få arbete på eller i närheten av hemorten och som har fått arbete på annan ort och måste flytta eller pendla till orten där arbetsplatsen är belägen. Respenning eller flyttbidrag kan lämnas i form av sökanderesa och logi eller ersättning för flyttkostnader för den som väljer att flytta permanent till den ort där det nya arbetet finns. Stöd till veckopendling och dagpendling kan lämnas för kostnader som den enskilde har för resor utanför normalt pendlingsområde.

För att vara berättigad till flyttbidrag och pendlingsstöd ska man vara inskriven och söka arbete genom den offentliga Arbetsförmedlingen samt vara arbetslös och inte bedömts kunna få arbete i eller nära hemorten. Dessutom måste man ha fyllt 25 år. För sökanderesa gäller åldersgränsen 20 år. Alla dessa åldersgränser för flyttbidrag, pendlingsstöd samt sökanderesa är diskriminerande och bör avskaffas. Våra unga behöver fler incitament för att vidga sina vyer, utveckla sina idéer och inhämta ny kunskap. Då ska vi inte göra det svårare för dem.

Samtidigt upplever vi att förändringen i styrningen av Arbetsförmedlingen gentemot en mer målstyrd verksamhet inte har motsvarats av en minskning av tidigare detaljstyrning. Detta ger sammantaget en besvärlig uppgift för arbetsförmedlarna.

Underlätta för unga att få arbetslivserfarenhet inom industrin

Industrin är en viktig sektor i den svenska ekonomin. I stora delar av landet utgör industrin en viktig del av det lokala arbetslivet och är därtill en viktig arbetsgivare. Arbeten inom industrin finns i stor variation, både geografiskt och yrkesmässigt. Den demografiska utvecklingen gör att den svenska industrin efterfrågar unga och kvalificerade människor. Det skulle vara värdefullt för många ungdomar att prova på ett arbete inom den svenska industrin – dels för dem själva och dels eftersom ung arbetskraft behövs inom industrin. Samtidigt har ungdomar som vill få en första arbetslivserfarenhet som sommarjobbare eller som praktikanter inom industrin en klar nackdel. De får exempelvis inte arbeta vid maskiner eller köra truck förrän de fyllt 18 år.

För att locka fler unga att jobba inom den svenska industrin och för att unga ska få dels en smak för hur ett arbete inom industrin verkligen är och dels arbetslivserfarenhet är denna åldersgräns ett stort hinder. I dagens mo-

Fel! Okänt namn på

den svenska industri är det stora flertalet maskiner så pass säkra att ansvarsfulla och tekniskt kompetenta ungdomar inte skulle ha några svårigheter att arbeta vid dem och det skulle således inte innebära några säkerhetsrisker. För att industrin ska attrahera unga människor är det viktigt att unga får givande arbetsuppgifter, såsom arbete vid maskiner. På detta sätt får unga en kontakt med arbetsmarknaden och en första erfarenhet från arbetslivet. Åldersgränsen för arbete vid maskin bör därför sänkas.

Förbättrat system för praktikplatser för ungdomar

Många ungdomar behöver hjälp med att få ett första steg in på arbetsmarknaden. En sådan väg är praktikplatser där ungdomar får just denna första och värdefulla kontakt med arbetsmarknaden. Genom en praktikplats får unga människor sina första arbetsuppgifter, de får nya intryck och en värdefull erfarenhet. De får delta i en arbetsgemenskap, chansen att visa upp sig och känna på hur regler och strukturer fungerar på en arbetsplats och de får sina första referenser. Detta underlättar deras chanser på arbetsmarknaden.

I dagsläget finns möjlighet för unga att prova på arbetslivet som praktikanter. Med en hög ungdomsarbetslöshet är det dock viktigt att antalet praktikplatser blir fler så att fler ungdomar får möjlighet att komma in på arbetsmarknaden och få kontakt med företag och andra arbetsplatser.

Praktikplatser för ungdomar behöver uppmuntras inom både offentlig och privat sektor. Det har dock visat sig att praktikantmöjligheter saknas särskilt inom den offentliga sektorn. Kommuner och landsting är i regel sämre på att ställa upp med praktikplatser för våra unga. Detta är beklagligt ur många aspekter då praktikplatser faktiskt finansieras med offentliga medel. Den offentliga sektorn borde i detta sammanhang ta ett större ansvar och förbättra möjligheterna för unga att få en praktikplats. Det skulle kunna vara allt från kontorsarbete till extrahjälp på ett äldreboende eller en förskola. Sverige behöver dessutom snart fler, unga som gamla, som arbetar inom den offentliga sektorn – praktikplatser är då en bra inkörsport. Det skulle i vilket fall vara en win-win-situation både för praktikanten som får erfarenhet och en känsla av arbetslivet och för den offentliga sektorn som får ett extra tillskott i verksamheten. Kommuner och landsting borde i sammanhanget därför ha ett särskilt ansvar för att ställa upp med praktikplatser för ungdomar.

En bra modell är praktikplatser som tillhandahåller handledare som vägleder och hjälper praktikanten att få struktur på arbetsuppgifter och arbetslivet. Handledarsystemet bör innebära att ett företag kan ansöka om en så kallad handledarpeng under begränsad tid eller i särskilda fall. En handledarpeng skulle exempelvis göra det möjligt för mindre nystartade företag med ekonomiska begränsningar att ta emot en praktikant. Det kan även handla om företag med relativt komplicerade arbetsuppgifter där en inkörningstid med handledare behövs, eller i fall där praktikanten själv behöver extra stöd och kraftfullare handledning. I dagsläget förverkligas inte praktik med handledarstöd i den omfattning som teoretiskt skulle vara möjlig. En praktikanttjänst är en viktig inkörsport för våra unga på arbetsmarknaden, och möjligheterna till ett

Fel! Okänt namn på

system med handledarpeng för att fler arbetsplatser ska kunna erbjuda unga människor praktikantplatser bör därför ses över.

Stockholm den 1 oktober 2009

Anna Tenje (m)

Jan R Andersson (m)